

Jacek Banach
Wrocław

Jadwiga Ogibowska. Orlą Lwowskie. Harcerka

Słowa kluczowe

Lwów, harcerstwo, Obrona Lwowa 1918–1919, Wołyń, Cmentarz Orląt

Streszczenie

Artykuł ma na celu przywrócenie pamięci o Jadwidze Ogibowskiej, rodowitej lwowiance, obrończyni Lwowa w listopadzie 1918 roku, nauczycielce i kierownicze szkoły polskiej na Wołyniu.

Przeglądając „Wiek Nowy” pod kątem poszukiwań wierszy młodych poetów międzywojnia silnie związanych ze Lwowem, natknąłem się na nazwisko Jadwigi Ogibowskiej, która jako niespełna 13-letnia harcerka brała czynny udział w listopadowej Obronie Lwowa 1918 roku. Próba dowiedzenia się czegoś więcej na jej temat spełzła na niczym, ponieważ nie było prawie żadnych wiadomości na jej temat, nawet biogramu w Wikipedii. Okazuje się, że już w międzywojniu były problemy z pozyskaniem materiałów pokazujących udział harcerzy w wojnie polsko-ukraińskiej 1918–1919¹. Losy Jadwigi Ogibowskiej nie były tutaj wyjątkiem. Kwerendy przeprowadzone w Bibliotece Narodowej, Bibliotece Jagiellońskiej, Ossolineum, Politechnice Wrocławskiej oraz ZHP pozwoliły na zebranie pewnych materiałów o tej niezwykłej osobie.

¹ E. Maleczyńska, *Harcerki lwowskie w listopadowej obronie Lwowa*, „Rocznik Towarzystwa Badania Historii Obrony Lwowa” 1937, t. 2.

Jadwiga Ogibowska urodziła się 31 marca 1906 we Lwowie². Była jedynym dzieckiem Eugeniusza i Antoniny³. Od 3 maja 1917 roku należała do Związku Harcerstwa Polskiego.

Od 2 listopada 1918 roku, będąc niespełna 13-letnią dziewczynką, brała udział w Obronie Lwowa, zgłaszając się do szeregów obrońców V Odcinka Szkoły im. Sienkiewicza i jako harcerka walczyła z bronią w rękę na wspomnianym odcinku aż do zupełnego wyparcia wroga z ukochanego miasta⁴.

W uznaniu zasług otrzymała odznaczenia: odznakę V Odcinka Szkoły im. Sienkiewicza, Krzyż Harcerski, dwie lilijki harcerskie⁵.

Ukończyła Gimnazjum im. Królowej Jadwigi we Lwowie (podało, że w roku szkolnym 1920–1921 była uczennicą klasy Va)⁶. Po złożeniu matury gimnazjalnej, zapisała się na studia na Wydziale Filozoficznym Uniwersytetu Jana Kazimierza we Lwowie, nie przerywając swojej pracy w szeregach harcerskich⁷.

W 1923 roku była założycielką i drużynową VI Lwowskiej Żeńskiej Drużyny Harcerskiej im. Zawiszy Czarnego przy Gimnazjum im. Królowej Jadwigi we Lwowie. Od 1924 roku drużynę prowadziła już inna osoba, a sama drużyna istniała i rozwijała się aż do wybuchu II wojny światowej.

Jadwiga Ogibowska została mianowana Instruktorką Harcerstwa Polskiego na terenie Lwowa i Małopolski Wschodniej oraz Wołynia.

Od września 1925 roku była nauczycielką i kierowniczką szkoły powszechnej polskiej we wsi Zadyby, gm. Turzysk, pow. Kowel na Wołyniu.

Zmarła 9 stycznia 1928 roku na Wołyniu w wieku zaledwie 22 lat. Pogrzeb odbył się na cmentarzu parafialnym w Kowlu. Za jej trumną, obok przedstawicieli władz szkolnych, kolegów i koleżanek, wszystkich księży z parafii kowelskiej, kroczyli uczniowie szkoły z Zadyb i wiele innych osób. Przedstawiciel gminy Turzysk w przemówieniu swoim, które wygłosił nad trumną, podkreślił uznanie i miłość jaką

² *Obrona Lwowa 1–22 Listopada 1918. Organizacja Listopadowej Obrony Lwowa. Ewidencja Uczestników Walk. Lista Strat*, t. 3, oprac. E. Wawrzkiwicz i J. Klink, Lwów 1939, s. 177.

³ „Skaut” 1929, nr 3, s. 46.

⁴ „Wiek Nowy” 1929, nr 8263, s. 4–5.

⁵ „Kurier Lwowski” 1932, nr 31, s. 7.

⁶ *Sprawozdanie Dyrekcji Gimnazjum im Królowej Jadwigi we Lwowie za rok 1920–1921*.

⁷ „Skaut” 1928, nr 2, s. 29.

darzono zmarłą w tejsze gminie. Jej jedynym życzeniem było być pochowaną na Cmentarzu Orłąt, wśród tych, z którymi jako Orłę-Harcerka walczyła podczas listopadowej Obrony Lwowa⁸.

W marcu 1928 roku w lwowskim „Skaucie” został zamieszczony przez nieznanego autora, piękny wiersz⁹:

CIENIOM DHNY JAGI OGIBOWSKIEJ

Tak trudno to zrozumieć, że Ciebie z nami nie ma
I że odeszłaś tam, skąd nikt nie wraca już.
Dla nas pozostał żal, trudny do ukojenia,
I wiara, że Ci dobrze w krainie tęcz i zórz.

Tak trudno to zrozumieć, że Ciebie nie ma z nami,
Że nie posłyszym już łagodnych Twoich słów,
Że nie będziemy razem w obozie wieczorami,
Snuć nie błękitną naszych harcerskich krzepkich snów.

Tak trudno to zrozumieć, że Ciebie nie ma z nami,
Że przyszło Ci zostawić zaczęłą rzeźbę dusz...
Czuwaj! A skoro staniesz na Świętą Zbiórkę w niebie,
Błagalną za nas prośbę przed Bożym Tronem złóż!

M.

Aby zrealizować życzenie zmarłej, lwowskie harcerstwo ogłosiło w „Skaucie” w miesiącach sierpień-wrzesień 1928 roku odezwy-zbiórki na rzecz funduszu sprowadzenia zwłok Jadwigi Ogibowskiej z Kowla do rodzinnego Lwowa¹⁰. Ogłoszono dwie takie odezwy¹¹.

Dnia 13 stycznia 1929 roku nastąpiło przewiezienie pociągiem trumny ze szczątkami Jadwigi Ogibowskiej z Kowla do Lwowa, a następnie odbył się pochówek na Cmentarzu Orłąt (pole XX, nagrobek 1885)¹².

⁸ „Rzeczpospolita” 1928, nr 43, s. 6.

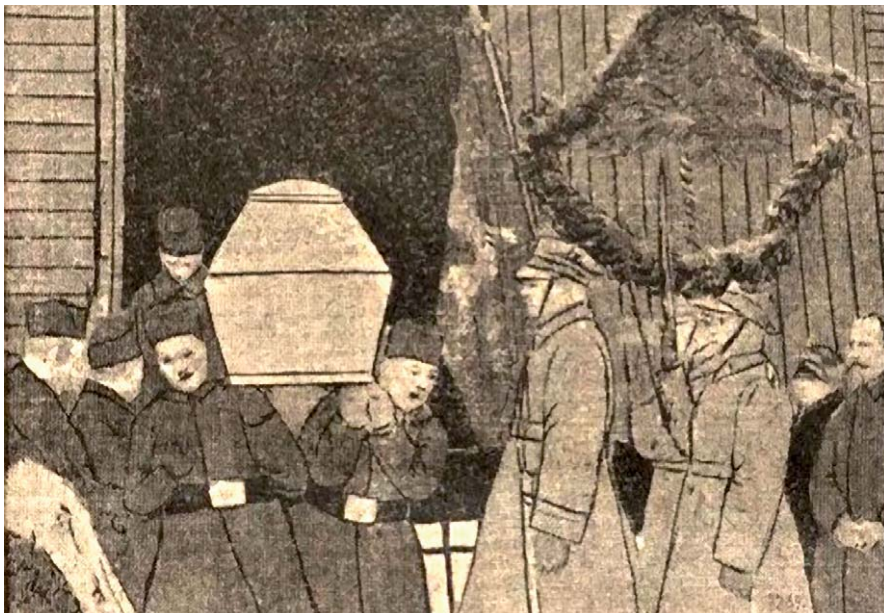
⁹ „Skaut” 1928, nr 3, s. 36.

¹⁰ „Skaut” 1928, nr 7, s. 109.

¹¹ „Skaut” 1928, nr 10, s. 170.

¹² *Przewodnik po cmentarzu Obrońców Lwowa*, Staraniem i nakładem Straży Mogił Polskich Bohaterów we Lwowie, Lwów 1939.

Poniższe zdjęcie zamieścić „Wiek Nowy”, ilustrując nim swoją krótką relację¹³.

Marian Weber podaje, że: „(...) Do wybitniejszych osobistości spoczywających na Cmentarzu Obrońców Lwowa, należą między innymi generał Waław Iwaszkiewicz, Aleksander hr. Skarbek, Tadeusz Cielski, generał Tadeusz Jordan-Rozwadowski, dalej oficerowie polegli w walce z bolszewikami 17 sierpnia 1919 pod Zadwórzem, a to: Jan Demeter, Tadeusz Hanak, Władysław Morynowski, Krzysztof Obertylski i dowódca ich major Bolesław Zajączkowski, z kobiet zaś Marja Dulębianka, Teodozja hr. Dzieduszycka, Felicja Sulimirska, Wanda Lechowin, Jadwiga Ogibowska i i.”¹⁴

Dnia 1 października 1929 roku zorganizowano przy Hufcu Żeńskim V Drużynę im. Jagi Ogibowskiej – obrończyni Lwowa, została tym samym obrana na patronkę tej drużyny harcerskiej. „Drużyna harcerska im. Jadwigi Ogibowskiej rozpoczęła pracę w r. szk. 1930/1931. Na początku b.r. szkolnego liczyła 45 druhen”¹⁵.

¹³ „Wiek Nowy” 1929, nr 8278, s. 4.

¹⁴ M. Weber, *Opieka nad grobami bohaterów w wschodniej Małopolsce*, Nakładem Polskiego Towarzystwa Opieki nad Grobami Bohaterów, Lwów 1929, s. 17.

¹⁵ „Jednodniówka środowiska harcerskiego w Kowlu 10-lecie”, Kowel, 25 stycznia 1930.

Dnia 15 stycznia 1932 nieznani sprawcy dokonali profanacji nagrobka Jadwigi Ogibowskiej na Cmentarzu Orłąt, o czym poinformował „Kurier Lwowski” ojciec zmarłej, Eugeniusz Ogibowski. Rozbito fotografię, która była pokryta szkłem, wydarto tarczę sporządzoną z miedzianej blachy oraz skradziono odznaczenia umieszczone w tarczy za szkłem. Zdarzenie opisywały „Kurier Lwowski” i „Gazeta Lwowska”¹⁶.

W 1938 roku Jadwiga Ogibowska została pośmiertnie odznaczona Medalem Niepodległości¹⁷.

Nawet nie wiemy jak wyglądała. W zbiorach ZHP nie zachowało się zdjęcie druhny Jadwigi Ogibowskiej.

Być może gdzieś jeszcze znajdują się informacje o niej. Poszukując wiadomości na temat Jadwigi Ogibowskiej, z pewnością warto sprawdzić archiwum Uniwersytetu we Lwowie, którego była studentka, a także spróbować dotrzeć do akt parafialnych diecezji łuckiej, licząc na to, że się zachowały. W Archiwum Państwowym obwodu wołyńskiego w Łucku również mogą być dokumenty jej dotyczące, może należy też przejrzeć uważnie prasę z Wołynia z lat 1928–1929. Jadwiga Ogibowska z pewnością warta jest podjęcia takich starań.

Jacek Banach

Bibliografia

Źródła drukowane

„Jednodniówka środowiska harcerskiego w Kowlu 10-lecie”, Kowel, 25 stycznia 1930.

„Monitor Polski” 1938, nr 93.

Obrona Lwowa 1–22 Listopada 1918. Organizacja Listopadowej Obrony Lwowa. Ewidencja Uczestników Walk. Lista Strat, t. 3, oprac. E. Warzkievicz i J. Klink, Lwów 1939.

Sprawozdanie Dyrekcji Gimnazjum im Królowej Jadwigi we Lwowie za rok 1920–1921.

¹⁶ „Gazeta Lwowska” 1932, nr 22, s. 5.

¹⁷ „Monitor Polski” 1938, nr 93, s. 3.

Prasa

„Gazeta Lwowska” 1932, nr 22.

„Kurier Lwowski” 1932, nr 31.

„Rzeczpospolita” 1928, nr 43.

„Skaut” 1928, nr 2, 3, 7, 10; 1929, nr 3.

„Wiek Nowy” 1929, nr 8263, 8278.

Opracowania

Maleczyńska Ewa, *Harcerki lwowskie w listopadowej obronie Lwowa*,
„Rocznik Towarzystwa Badania Historii Obrony Lwowa” 1937, t. 2.
Przewodnik po cmentarzu Obrońców Lwowa, Staraniem i nakładem
Straży Mogił Polskich Bohaterów we Lwowie, Lwów 1939.

Weber Marian, *Opieka nad grobami bohaterów w wschodniej Małopolsce*,
Nakładem Polskiego Towarzystwa Opieki nad Grobami Bohate-
rów, Lwów 1929.

Jadwiga Ogibowska. A Lviv Eaglet. A Girl Scout

Keywords

Lviv, scouting, Defence of Lviv 1918–1919, Volhynia, Cemetery of the Defenders of Lviv

Abstract

The article aims to restore the memory of Jadwiga Ogibowska, a native of Lviv, defender of Lviv in November 1918, teacher and headmistress of a Polish school in Volhynia.

Jadwiga Ogibowska. Junger Adler von Lwow [Orłę Lwowskie]. Pfadfinderin

Schlüsselwörter

Lwow, Pfadfinderbewegung, Verteidigung von Lwow 1918–1919, Wolyn, Friedhof der jungen Adler

Zusammenfassung

Dieser Artikel soll die Erinnerung an Jadwiga Ogibowska wiederherstellen, eine gebürtige Einwohnerin von Lwow, Verteidigerin von Lwow im November 1918, Lehrerin und Direktorin einer polnischen Schule in Wolyn.

Ядвига Огибовска. Львовский Орленок. Гарцерка

Ключевые слова

Львов, гарцерское движение, оборона Львова 1918-1919 годов, Волынь, кладбище Орлят

Резюме

Цель настоящей статьи – восстановление памяти о Ядвиге Огибовской, уроженке и защитнице Львова в ноябре 1918 года, учительнице и руководительнице польской школы на Волыни.